

زبان‌شناسی علم یا هنر؟

www.ketab.ir

گودرز علی بخشی

عباسقلی عسکریان

سرشناسه: علی بخشی، گودرز - عسکریان عباسقلی

عنوان و نام پدید آور:

زیان‌شناسی علم یا هنر؟

مشخصات نشر: نشر کیسان ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری: ۱۶۵ ص

شابک: 978-600-7481-14-1 60000 ریال

وضعیت فهرست نویسی: فبا

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۶۲ - ۱۶۵ همچنین به صورت

زیر نویس، موضوع: زبان

رده بندی کنگره: ۶ PD ۵۷۹/۱۳۹۳ ت ۹۵۹

رده بندی دیویی: ۱۹۶/۶۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۶۵۳۲۱

انتشارات کیسان

زیان‌شناسی علم یا هنر؟

مؤلفین: گودرز علی بخشی؛ عباسقلی عسکریان

صفحه آرا و گرافیکست: کیسان

ناشر: کیسان

قطع: وزیری

چاپ و صحافی: پیشگام

نوبت چاپ: اول/۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

ISBN: 978-600-7481-14-1

۱.....	مقدمه
--------	-------

فصل اول

۴.....	انقلاب‌های علمی در زبان‌شناسی
--------	-------------------------------

۱۰.....	تعریف و هدف
---------	-------------

۱۱.....	زبان به منزله نهاد اجتماعی
---------	----------------------------

۱۴.....	زبان‌شناسی
---------	------------

۱۶.....	زبان‌شناسی ساخت گرا
---------	---------------------

۱۷.....	زبان‌شناسی همزمانی و زبان‌شناسی در زمانی
---------	--

فصل دوم

۱۹.....	دستور گشتاری - زایایی
---------	-----------------------

۲۵.....	دستور نویسی
---------	-------------

۲۵.....	دستور نویسی برای زبان فارسی
---------	-----------------------------

۲۸.....	دنیا و علم زبان‌شناسی شعرهای فارسی
---------	------------------------------------

۳۳ رابطه زبان با تفکر:

۳۳ رابطه زبان با حفظ و گسترش فرهنگ در جامعه:

۳۵ تحقیقات جدید زبانشناسی

۳۵ لکنت زبان، حاصل فراگیری زودهنگام زبان

۳۷ دوران تکوین زبان شناسی اسلامی

۴۱ شاگردان ابوالاسود

۴۱ ۱. یحیی بن یعمر العدوانی

۴۲ ۲. نصر بن عاصم بن ابی سعید اللیثی

۴۲ ۳. عنبسه بن معدان الفیل

۴۳ ۴. میمون الاقرن

۴۳ ۵. عبدالرحمن بن هرمز بن ابی سعد المدني

۴۴ ۶. قتاده بن دعامة السدوسی

۴۴ ۷. ابونوفل بن ابی عقرب

فصل سوم

۴۵ اوج گیری بصریان و ظهور کوفیان

۱. ابوالخطاب الاخفش الاکبر..... ۴۶
۲. یونس بن حبیب بن عبدالرحمن الضبی..... ۴۷
۳. شبیل بن عزره الضبعی..... ۴۷
۴. عاصم بن ابی النجود القاری..... ۴۸
۵. ابو حفص عمر الراویہ..... ۴۸
۶. ابو جعفر الرواسی..... ۴۸
۸. خالد بن کلثوم..... ۴۹
۹. محمد بن محیصن..... ۴۹
۱۰. حمزه بن حبیب الزیات..... ۴۹
۱۱. حماد بن هرمز الراویہ..... ۴۹
۱۲. ابوالبلاد..... ۴۹
- منشا نام ایام هفته در زبان انگلیسی..... ۵۰

فصل چهارم

- رابطه زبان با تفکر:..... ۵۷
- رابطه زبان با حفظ و گسترش فرهنگ در جامعه:..... ۵۸

۵۹	ادبیات علم است یا هنر؟
۶۲	تحقیقات جدید زبانشناسی
۶۲	نحو
۶۶	معرفه و کمکی
۶۸	تشخیص واژگان
۷۴	تاریخچه
۷۵	انقلاب‌های علمی در زبان‌شناسی
۸۱	مکتب‌های زبان‌شناسی
۸۲	زبان‌شناسی در دانشگاه‌های ایران
۸۳	زبان‌شناسی ترانه‌های فارسی؛ شعر یا نظم؟
۸۸	زبان‌شناسی در راستای فرهنگ‌ها
۹۸	PHONOLOGY (واج‌شناسی):
۹۸	MORPHOLOGY (تاریخ تحولات گفتاری):
۹۹	SYNTAX (علم نحو):
۹۹	SEMANTICS (معناشناسی):

LANGUAGE ACQUISITION (تحصیل زبانی): ۹۹.....

تعریف زبان‌شناسی..... ۱۰۰

تقسیم بندی زبانهای مختلف جهان از لحاظ زبان‌شناسی..... ۱۰۰

نوام چامسکی، برجسته ترین چهره زبان‌شناسی..... ۱۰۳

زبان شناسی چیست؟..... ۱۰۴

زبان شناسی..... ۱۱۳

تاریخچه زبان شناسی :..... ۱۱۴

زبان شناسی همگانی..... ۱۱۸

دنیا و علم زبان‌شناسی..... ۱۱۸

تعریف کوتاه زبان‌شناسی..... ۱۲۲

۴) ولزی..... ۱۲۵

منشاء پیدایش زبان از دیدگاه شناختی..... ۱۳۵

۱. علوم شناختی و زبان شناسی شناختی..... ۱۳۸

نظریه آمیختگی مفهومی..... ۱۴۱

فضاهای ذهنی..... ۱۴۲

۱۴۲.....	فضای ذهنی چیست:
۱۴۴.....	ماهیت آمیختگی.....
۱۴۶.....	آمیختگی های دو ساحتی.....
۱۴۸.....	۲. خاستگاه زبان از دیدگاه شناختی.....
۱۴۸.....	ژیل فوکونیه.....

فصل پنجم

۱۵۱.....	نظریه های مطرح در مورد خاستگاه زبان.....
۱۵۲.....	نظریه فطرت گرایی.....
۱۵۷.....	ویژگی های منحصر به فرد انسان و پیدایش زبان.....
۱۶۵.....	نقد نظریه های مربوط به خاستگاه زبان.....
۱۷۵.....	خانواده های زبان های جهان.....
۱۷۷.....	خانواده های زبان های آسیایی.....
۱۷۹.....	۱؛ خانواده زبان های نیجر- کنگو.....
۱۷۹.....	۲؛ خانواده زبان های آفریقاسیایی.....
۱۷۹.....	۳؛ خانواده زبان های نیل و صحرایی.....

۱۸۰ (۴) خانواده زبان های خویسان

۱۸۱ منابع:

www.ketab.ir

مقدمه

زبان‌شناسی (به انگلیسی: Linguistics) علمی است که به مطالعه و بررسی روشمند زبان می‌پردازد. در واقع، زبان‌شناسی می‌کوشد تا به پرسش‌هایی بنیادین همچون «زبان چیست؟»، «زبان چگونه عمل می‌کند و از چه ساخت‌هایی تشکیل شده است؟»، «انسان‌ها چگونه با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند؟»، «زبان آدمی با سامانه ارتباطی دیگر جانوران چه تفاوتی دارد؟»، «کودک چگونه سخن گفتن می‌آموزد؟»، «زبان بشر چگونه تکامل یافته است؟»، «زبان‌ها چه قرابتی با یکدیگر دارند؟»، «ویژگی‌های مشترک زبان‌های جهان کدامند؟»، «انسان چگونه می‌نویسد و از چه راهی زبان نانوشتاری را واکاوی (تحلیل) می‌کند؟»، «چرا زبانها دگرگون می‌شوند؟» و ... پاسخ گوید.

زبان‌شناسی به مفهوم جدید آن، علمی نسبتاً نوپا بوده که قدمتی تقریباً یک صد ساله دارد، اما مطالعات تخصصی درباره زبان به چند قرن پیش از میلاد بازمی‌گردد، یعنی زمانی که پانینی قواعدی برای زبان سانسکریت تدوین کرد. در زبان‌شناسی، ابعاد مختلف زبان در قالب حوزه‌های صرف، نحو، آواشناسی، واج‌شناسی، معناشناسی، کاربردشناسی، تحلیل گفتمان، زبان‌شناسی تاریخی- تطبیقی، رده‌شناسی، زبان و نیز حوزه‌های بینارشته‌ای مانند جامعه‌شناسی زبان، روانشناسی زبان، عصب‌شناسی زبان، زبان‌شناسی قضایی، زبان‌شناسی بالینی، زبانشناسی تحلیلی و زبان و منطق بررسی می‌شوند. از آنجا که زبان یک پدیده پیچیده ی انسانی و اجتماعی‌ست، برای مطالعه جامع و دقیق آن، بهره‌گیری از

علوم مرتبط دیگر الزامی به نظر می‌رسد. در واقع، مطالعه فراگیر زبان، رویکردی چندبعدی را می‌طلبد. بنابراین، زبان‌شناسی علاوه بر مطالعه جنبه‌های توصیفی و نظری زبان به ابعاد کاربردشناختی، روان‌شناختی، مردم‌شناختی، اجتماعی، هنری، ادبی، فلسفی و نشانه‌شناختی زبان توجه می‌کند. به عبارتی می‌توان گفت زبان‌شناسی معاصر، حوزه‌های مطالعاتی بسیار گسترده‌ای را شامل می‌شود که توجه دانش پژوهان و دانشمندان گوناگونی را با ذائقه‌های علمی متنوعی به خود جلب نموده‌است. در همین راستا، مطالعاتی مانند رابطه و تعامل بین زبان و ذهن، زبان و شناخت، زبان و رویکردهای فلسفی، زبان و قوه تعقل، زبان و منطق، دانش ذاتی، یادگیری زبان اول، کاربرد زبان و محیط زیست، زبان و قانون، زبان و هوش مصنوعی، زبان و فرهنگ، زبان و جامعه، زبان و تکامل انسان، زبان و سیاست، زبان و تفکر و دیگر نشانه‌های ارتباطی می‌توانند زیر مجموعه‌های رشته‌ی زبان‌شناسی تلقی شوند.

کسی را که به بررسی‌های زبان‌شناختی می‌پردازد، «زبان‌شناس» می‌نامند. برخلاف تصور عمومی، لزومی ندارد زبان‌شناس به چندین زبان تسلط داشته باشد. مهم آن است که بتواند پدیده‌های زبان‌شناختی همچون واژه، هجا، گروه نحوی و معنا را کندوکاو نماید و بازبشکافد. نکته دیگر آنکه کار زبان‌شناس همچون سایر کسانی که با علم سروکار دارند، تجویز نیست، بلکه توصیف است.

معمولاً تاریخ دانش زبان‌شناسی را به معنی «مطالعات تخصصی زبان» تا کتاب دستور سانسکریت نوشته پائینی هندی عقب ببرند. پائینی در سده پنجم پیش از میلاد، دستور زبان بسیار پیشرفته‌ای برای زبان سانسکریت نوشت. اما زبان‌شناسی به مفهوم مدرنش با انتشار کتاب «دوره زبان‌شناسی عمومی» نوشته فردینان دوسوسور آغاز شد. دوسوسور بین مطالعات زبانی همزمانی و درزمانی تمایز قائل شد و بر مطالعه «نظام زبان» تأکید کرد. در دهه ۱۹۵۰، نظریات نوام چامسکی انقلابی در این رشته به وجود آورد و باعث پیدایش دستور زایشی شد. او با انتقاد شدید از روان‌شناسی رفتارگرا که یادگیری زبان را نوعی تقلید رفتاری می‌داند، با ارائه شواهدی، ناکارآمدی‌های چنین دیدگاهی را نشان داد. او معتقد است اصول و خصوصیات زبان در انسان ذاتی است و کودک زبان را یاد نمی‌گیرد بلکه فرامی‌گیرد (acquire). به عبارت دیگر، نحوه فراگیری زبان به صورت ارثی و ژنتیکی در مغز برنامه‌ریزی شده است و محیط پیرامون کودک تنها نقش محرک را برای فراگیری زبان مادری ایفا می‌کند. کودک مجموعه محدودی از اطلاعات را از محیط زبانی خویش می‌گیرد و خود قادر است ترکیبات جدیدی بسازد. نظریه پردازان پیش‌تر معتقد بودند زبان مادری تنها از راه شنیدن گفتار اطرافیان و به صورت اکتسابی وارد ذهن کودک می‌شود.